

foldige og modsatte Anskuelse gjøre sig gjældende. Atter og atter hører man tale om Skolens Reform, atter og atter hører man Folk spørge om: Hvad skal der gøres. Man føler hos sig selv, at Noget maa der gøres, men man kommer i Almindelighed ikke stort videre end til at opfaste Spørgsmaal; eller indløber der Svar, da gaaer det ene i Reglen i Øster, det andet i Vester; Anskuelse staaer imod Anskuelse, og det er meget vanskeligt at finde Rede deri. I saa Henseende kunde jeg vel mene, at der var Noget, der talte for en Commissions Nedsættelse, for at Folk af de forskjelligte modsatte Anskuelse kunde træde sammen og drøfte Skolens Anliggender. Det var jo muligt, at de forskjellige Anskuelse gennem en saadan Forhandling kunde klæres, saa at der kunde fremkomme Forslag i Almueffektivæsenets Løb. Men ogsaa i en anden Henseende kunde jeg finde, at der var Noget, der talte for en Commissions Nedsættelse. Mellem de forskjellige modsatte, hinanden krydsende Anskuelse har jeg tilvilde ogsaa min Anskuelse om den Vej, ad hvilken jeg tror det rettest at gaae frem under de nærværende Omstændigheder. Smidlertid maa jeg paa den anden Side gjøre den Tilstaelse, at jeg ikke i enhver Henseende er saa ganske paa det Rene dermed, og at jeg vel kunde ønske min egen Anskuelse corrigeret eller bestyrket igjennem en Commissions Overveelse og Udtalelser. Naar Spørgsmaalet imidlertid er om at nedsætte en Commission i det omspurgte Diemed, da kunde det høje Thing vel billigt visse vente af mig, at jeg vilde angive, om end ikke i Udførlighed saa dog i Almindelighed, de Opgaver, som jeg — hvis det iøvrigt skulde falde i min Lod — vilde forelægge en saadan Commission. Det høje Thing kunde vente eller endog fordrø, at jeg skulde betegne den Opgave noget nærmere, som jeg tænkte mig løst gennem en Commission, de Resultater, som maatte tilstræbes gennem samme; Thinget vilde maaskee deraf kunne samle Momenter til hos sig selv at overveie, hvorvidt det vil stemme for en Commissions Nedsættelse eller ikke. Det maatte vel for en væsentlig Deel komme til at afhænge af, om jeg tænkte mig noget Større eller Mindre op-

naaet, om jeg tænkte mig en heel stor Forandring med det Bestaaende, eller blot visse Lempelser foretagne, men først og fremmest, om det Tilfattede skulde udkræve en betydelig Forøgelse af Udgifterne. Ja, paa det Sidste maatte det vel særlig komme an, thi det er jo Noget, som oftere høres ytret, at Commissioner ere kostbare, ikke just paa Grund af de Udgifter, de ligefrem kræve for at arbejde, men paa Grund af det Maal, som de tilstræbe, eller som opnaaes ved dem. Naar jeg i ganske almindelige Omrids — thi jeg finder, at det ikke her er Stedet at gaae nærmere ind paa Sagen — da skulde betegne det Formaal, jeg tænker mig naaet, og de Resultater, jeg venter af en nedsat Commission, skal jeg i saa Henseende bemærke Følgende: I Erkjendelse af, at Skoletvangen er et nødvendigt Dnde, og at man ikke kan undvære den, uden at see en stor Deel af Befolkningen synke ned i Uvidenhed og Banfundighed, mener jeg, at man maa fastholde samme, medens jeg dog paa den anden Side tror paa Muligheden af at indskrænke eller mildne den Noget, saa at det Lod sig tænke, under Skade for Skolen, at samle en Hverdagsunderviisning for de fattige Forældres Børn paa en saadan Tid af Aaret, hvor Forældrene bedst kunne undvære samme, og hvor de ogsaa bedst kunne undværes fra Arbejdet. I Erkjendelse endvidere af, at vi have en i og for sig fortrinlig Skolelov, der har udrettet overordentlig meget Gødt her i Landet og for Folket, og endvidere i Betragtning af, at vor sidste store Skolelov er ikke mere end 12 Aar gammel, vilde jeg finde det meget betænkeligt at tænke paa en heel ny Omordning af vort Almueffektivæsens Lovgivning. Derimod kunde det vel være muligt, at det kunde være nødvendigt eller rigtigt at fremkalde nogle enkelte smaa Forandringer, nogle Tillem্পninger til det Bestaaende; lidet usikkert vilde det forekomme mig at forøge vor allerede udstrakte Lovgivning med nye Love, eftersom jeg derhos formener, at det navnlig er Liv, som det kommer an paa, men Love skabe ikke Liv, og de smaa Forandringer ved det Bestaaende, som maatte tilfattedes, skulde derfor rettest gaae i Retningen af Bemyndigelser. I Erkjendelse